CUDES JOURNAL
CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Çoban, G. & Bulut, İ. (2022). Öğretim Stresi İle Başa Çıkabilmede Ortaokul Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinden Beklentileri. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 5(2), 64-76.

Research Article

Öğretim Stresi İle Başa Çıkabilmede Ortaokul Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinden Beklentileri

Secondary School Teachers' Expectatıons from School Admınıstrators in Copıng Wıth Teachıng Stress

Gafur ÇOBAN
Kurum: MEB
E-posta: gafurcoban@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-7497-7143

İbrahim BULUT
Kurum: MEB
E-posta: ibulut232@gmail.com
ORCID:0000-0001-5305-705X

DOI: http://dx.doi.org/10.29228/cudes.66674

Article Info

Received: 07.10.2022
Accepted: 04.12.2022

Keywords: Teaching stress, teacher, school administrator

Abstract

The education system, which plays a key role in increasing the qualifications of individuals, societies and ultimately states, contains many variables. The region where the educational centers are located, and therefore the characteristics of the regional population, the philosophical foundations of the educational system, the teaching materials used in education, the age group of students and, of course, the teacher are the leading ones of these variables. However, it is indisputable that one of the most important variables in the system is the teacher factor. Based on the idea that the teacher may encounter some human difficulties during educational activities and that teaching activities may be negatively affected by this situation, this study investigates with a qualitative method the expectations of teachers from school administrators in coping with teaching stress. The study group of the research consists of 6 female and 6 male teachers working at Hatay Altınözü Sivrikavak Secondary School, Cumhuriyet Secondary School and Karbeyaz Secondary School. The schools that teachers serve are divided into three categories as low, medium and high level by considering the quality of education, the level of education and the physical conditions of the location. Interview questions were prepared by the researcher as a data collection tool. The data were collected and evaluated by content analysis. In the answers to the interview questions prepared for understanding teaching stress factors and administrators' attitudes towards them, teachers are observed to experience stress depending on the physical conditions of the schools, the geographical and cultural conditions of the region, and on whether the school is low, medium, or high.

Makale Bilgisi

Geliş: 07.10.2022
Onay: 04.12.2022

Anahtar sözcükler: Okul Yöneticisi, Öğretim Stresi, Öğretmen

Öz

Bireysel olarak insanların, toplumların ve nihayetinde devletlerin niteliklerinin artmasında kilit rol oynayan eğitim sistemi, bünyesinde birçok değişken barındırır. Eğitim merkezlerinin bulunduğu bölge ve dolayısıyla bölge nüfusunun özellikleri, eğitim sisteminin felsefi temelleri, eğitimde kullanılan öğretim materyalleri, öğrencilerin yaş grubu ve elbette ki öğretmen bu değişkenlerden önde gelenlerdir. Ancak tartışılmazdır ki sistemin içerisinde en önemli değişkenlerden biri öğretmen faktörüdür. Öğretmenin, eğitim öğretim faaliyetleri sırasında insani bazı sıkıntılar ile karşılaşacağı ve öğretim faaliyetlerinin bu durumdan olumsuz etkileneceği fikrinden yola çıkarak hazırlanan bu çalışmada, öğretim stresi ile başa çıkabilmede öğretmenlerin, okul yöneticilerinden beklentileri araştırılmış ve çalışmada nitel yöntem tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Hatay Altınözü Sivrikavak Ortaokulu, Cumhuriyet Ortaokulu ve Karbeyaz Ortaokulunda görevli 6 kadın 6 erkek öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin hizmet verdiği okullar eğitim kalitesi, bulunduğu yerin eğitim seviyesi ve fiziki koşulları göz önünde bulundurularak düşük, orta ve yüksek seviye olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından görüşme soruları hazırlanmıştır. Veriler toplanmış ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Okulların fiziki koşulları, bulundukları bölgenin coğrafi ve kültürel şartlarına bağlı olarak düşük, orta ve gelişmiş olarak üç seviyede incelenen ortaokullarda öğretmenlerin, yaşadıkları stresi oluşturan faktörler ve yöneticilerin bu konulardaki tutumlarını öğrenebilmek amacıyla sorulan sorulara verilen cevaplarda birtakım sorunlar yaşadığı görülmüştür.

1. GİRİŞ

Stresi, bireyleri zorlayan ya da tehdit eden durumlara karşı verilen tepkiler olarak tanımlamak mümkündür. Yaşamımızda yer alan en önemli sorunlardan biri olan stres, insanlarla birlikte varlığını sürdüren bir kavramdır. İnsanlar, doğada var olduğu günden bu yana çeşitli stres kaynakları ile karşılaşmıştır. Örneğin geçmişte hayvanlarla çeşitli mücadelelere giriştiğinden stres yaşayan insan, değişen şartlarla birlikte çok daha farklı durumlar nedeni ile stres yaşayabilmektedir. Günümüz koşullarında zamanının büyük çoğunluğunu işi ile geçiren insan, çalışma hayatında çeşitli sorunlarla ve dolayısı ile bu sorunların yarattığı stresler ile başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Çalışma bireylerin bütün yaşam alanlarına etkide bulunarak fiziksel ve psikolojik sağlığını etkilemektedir (Budak ve Budak, 2016: 324).

Bireylerin iş ortamında kendisini güvende ve rahat hissetmesi, başarı motivasyonunun yüksek olması ve girişken kişilik özellikleri göstermesi, kariyerleri açısından da umut vaat edici olabilmektedir. Bireye kapasitesinin dışında görev ve sorumluluklar yüklenmesi, sürekli denetime tabi olması, yönetimsel aksaklıkların olması ve kariyer olanağının olmaması bireyleri ruhsal olarak olumsuz etkileyecektir. Bu etkilerden birisi ise yaşanan stresle ilişkilidir. Yüksek düzeyde stres yaşayan bireylerin, iş sorumluluğunu aksatması ile birlikte bu olumsuz durum bireyin hem aile hayatına hem de sosyal çevresine sirayet etmeye başlayacaktır. Aynı zamanda stres, bireyin enerjisini almakta ve bireyin kendisini yetersiz hissetmesine sebep olabilmektedir.

2. AMAÇ

Örgüt içerisinde iş performansı, üzerinde önemle durulan bir kavramdır. Çünkü örgütler tarafından üretilen mal, hizmet ya da düşüncenin kalitesi çalışanların performansından etkilenmektedir. Stres, performansı etkilemektedir. Stres düzeyinin yüksek olması performansı düşürmekte ve karar verme becerilerini olumsuz etkilemektedir. Eğitimi bir örgüt olarak ele alan ve stresin öğretmen performansını etkileyen önemli bir değişken olduğu fikri ile hareket eden bu proje çalışmasının amacı; öğretmenlerin öğretim stresi ile başa çıkabilmede okul yöneticilerinden beklentilerini araştırmaktır.

3. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel çalışma yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada araştırmacı tarafından sorular hazırlanmış ve katılımcılara uygulanmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini MEB'e bağlı ortaokullarda görevli olan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Hatay ilinin Altınözü ilçesinde yer alan Sivrikavak Ortaokulu, Cumhuriyet Ortaokulu ve Karbeyaz Ortaokulu'nda görev yapan 6 kadın 6 erkek öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcı özellikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Şekil 3.1. Katılımcı Özellikleri

Okulun Seviyesi	Okulun Adı	Öğretmenler	Kodlama	Cinsiyet	Kıdem Yılı
Düşük Seviyeli Ortaokul	Sivrikavak Ortaokulu	1. Öğretmen	DKÖ1	Kadın	2
		2. Öğretmen	DKÖ2	Kadın	3
		3. Öğretmen	DEÖ1	Erkek	7
		4. Öğretmen	DEÖ2	Erkek	5
Orta Seviyeli Orta Okul	Karbeyaz Ortaokulu	1. Öğretmen	OKÖ1	Kadın	5
		2. Öğretmen	OKÖ2	Kadın	5
		3. Öğretmen	OEÖ1	Erkek	3
		4. Öğretmen	OEÖ2	Erkek	7
Yüksek Seviyeli Orta Okul	Cumhuriyet Ortaokulu	1. Öğretmen	YKÖ1	Kadın	5
		2. Öğretmen	YKÖ2	Kadın	2
		3. Öğretmen	YEÖ1	Erkek	11
		4. Öğretmen	YEÖ2	Erkek	1

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları alanında uzman 2 kişi ile görüşülerek sorulara son şekli verilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından çalışanlarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Görüşmeler sırasında soruların cevaplanma süresinin 20 dakika sürdüğü gözlenmiştir. Toplanan veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Toplanan veriler araştırmanın problemine kuramsal ya da pratik açıdan çözüm önerileri sunacak şekilde işlenmiş ve içerik analiz edilmiştir.

4. STRESİN TANIMI VE ÖNEMİ

Stres, "bireyin fiziki ve sosyal çevredeki uyumsuz koşullar nedeniyle, bedensel ve psikolojik sınırlarının ötesinde harcadığı gayrettir". Sosyal ve ekonomik açıdan olumlu ve olumsuz durumları bir arada yaşayan toplumlarda iş stresi ortaya çıkmaktadır. İş stresi "üretim alanında bireye yönelik zihinsel ve bedensel açıdan tehditlerin oluşturduğu tepkilerdir." İş stresi, bedensel stres kaynaklarıyla baş edilememesinin sonucunda, zihinsel ve bedensel bir hastalığa evirilebilen, istenmeyen bir olgu olarak ifade edilmektedir (Özdevecioğlu, 2003: 211).

İş stresi, bireyi normal fonksiyonlarından saptıran psikolojik ve/veya fiziksel davranışlarını değiştiren, işle ilgili etmenlerin sonucunda oluşan psikolojik bir durum veya işin gerekleri ile işçinin yetenekleri, kaynakları ya da ihtiyaçları arasında uyumsuzluk olduğunda ortaya çıkan, zararlı fiziksel ve duygusal cevaplar olarak tanımlanabilir (Cam, 2004, s.3).

İş yaşamı, bireylerin yaşamında önemli bir yer kaplamakta, yaşamın bütün alanlarına yansıyarak ruhsal ve bedensel iyi oluşu etkilemektedir. İnsanların çalışma hayatında kendisini pozitif hissetmesi iş yaşamındaki, aile ve sosyal hayattaki doyumuyla yakından ilişkilidir. Çalışan bireylerin geneli, kendilerini iyi hissedebilmek, başarılı olup, kendisine ve çevresine faydalı olmak istemektedirler. Bireye verilen görev ve sorumluluklar yerine getirilirken, bazı durumlarda bireyler kendilerini baskı altında hissedebilmekte ve bu durum karşısında zorlanabilmektedir. Baskılar, bireyin yetersiz olduğu düşüncesini güçlendirdiğinden stres oluşmaya başlamaktadır. Stresin yüksek düzeyde olması, stresle mücadele edebilme konusunda zorlanılması iş, aile ve sosyal sorumlulukların aksatılmasına sebep olmakla birlikte, fiziksel sağlığı da olumsuz etkilemektedir (Baltaş ve Baltaş, 2015).

Günümüz çalışma hayatında iş rekabetinin ve eğitim düzeyi yüksek olan çalışanların artması, örgütlerde beklentilerin artmasına sebep olmaktadır. Çalışanların, örgütünün bir parçası olarak kendilerini görmeleri ve bunun bilinciyle çalışmaları da iş performansını arttırmaktadır. Çalışanların, hedeflenen performans düzeyine ulaşamama kaygısı ve örgütün beklentilerini karşılayamama düşüncesi stresi arttıran unsurlar arasında gösterilebilmektedir (Turunç ve Çelik, 2010).

İş stresinin ruhsal ve sosyal boyutunda, çalışma hayatındaki fiziksel, kimyasal ve iş sağlığı risk faktörlerine göre farklılıkları bulunmaktadır. İş stresiyle ilgili yapılan ilk araştırmaları endüstri psikologları ortaya koymuştur. Yapılan araştırmaların içerikleri farklılık göstermektedir. Bazı araştırmalar, kişilik özellikleri ile bilişsel süreçlerin iş stresine yol açtığına odaklanırken, bazı araştırmalarda ise toplumsal ilişkiler sürece dahil edilmiştir. Çalışanların ortaya belirli bir ürün koyabilmeleri için ortak hareket etmesini sağlamak endüstriyel yönetimin görevidir. İş stresini artıran unsurlar incelendiğinde ise işsizliğin artması, iş güvencesinin olmaması ve çalışma yaşamının kuralsızlaşmaya başlamasının etkili olduğu bildirilmektedir (Demiral, 2004).

Çalışma hayatında karşılaşılan stres kaynakları; örgütteki rollere ilişkin stres kaynakları, örgütte bulunan kişilerle kurulan ilişkilerin oluşturduğu stres kaynakları, kariyer gelişimine yönelik stres kaynakları, örgütsel iklime yönelik stres kaynakları, örgüt dışı stres kaynakları ve bireye özgü stres kaynakları olarak sıralanabilmektedir (Gümüştekin ve Öztemiz, 2004: 272).

İş stresi, iş çevresinin kişiler üzerinde meydana getirdiği baskı ile çalışanların çalışma kapasiteleri arasındaki uyumsuzluğa sebep olması halinde belirginleşmeye başlamaktadır. Çalışılan işin, bireyin yetenek alanlarına göre kolay ya da zor olması ile basit ya da karmaşık olması iş stresini oluşturabilmektedir. Karmaşık yapıda olan işlerde çalışanlar işlerini sevmelerine rağmen, bu durum çalışanların bilişsel ve fizyolojik sağlığını olumsuz etkilemektedir. İşinin karmaşık olmadığını belirten çalışanların, işlerine olumlu duygu beslemedikleri fakat ruhsal açıdan olumsuz bir durum içerisinde de olmadıkları ifade edilmektedir. Bu noktada, işe yönelik algının iş stresinin oluşmasında önemli bir unsur olduğu savunulmaktadır. Yapılan araştırmada çalışma ortamı, iletişim düzeyi, ödül dengesizliği

ve yönetimden kaynaklı eksikliklerin iş stresine sebep olduğu tespit edilmiştir. Buna göre yönetimsel becerilerin artırılması ve fiziki açıdan bireyi tatmin eden bir ortamın olması, iş stres düzeyinin azalmasına katkıda bulunacaktır (Koo ve Kim, 2006: 175-178).

Çalışanlara yüklenen görev ve sorumluluğun devamlı artış göstermesi, çalışanların stres karşısında oluşan duyarlılığın artmasına sebep olabilmektedir. Çalışan bireylerin, yaşamlarının çok büyük bir kısmı iş yerinde geçmektedir. Çalışanların yaşadıkları iş stresi sebebiyle işlevselliği zarar görmektedir. Yaşanan stres bireyin zihinsel ve fizyolojik tepki vermesine neden olmaktadır. İş stresi, evrensel bir olgu olmasına karşın, ruhsal anlamda da değerlendirilebilmektedir (Pehlivan, 2002: 2).

İş stresi, çalışanların iş performansını düşürmekte ve gündelik yaşamındaki işlevselliği azaltmaktadır. Fakat iş stresinin kaynaklarının net bir biçimde belirlenmesi, stresin ortadan kaldırılmasında etkili olacaktır.

1.1. İş Stresinin Kaynakları

İş hayatında bireylerde görülen stresin kaynakları fiziksel çevre kaynakları, bireysel özellikler ve örgütsel kaynaklardır. Çalışan bireylerin iş hayatındaki durumlar ile sosyal çevresiyle olan ilişkileri etkileşim halindedir. Bu etkileşimin olumsuz olması bireyin stres yaşamasına sebep olmaktadır.

Örgüt içinde yaşanan sorunlar, çevresel unsurlar, eğitim düzeyi, örgütte kullanılan teknolojik yapı, gruplaşmaların olması gibi durumlar iş stresini oluşturabilmektedir. Ayrıca iş yerinin, ikamet edilen yere uzak olması, vardiya usulünün olumsuz etkileri, hedefler ile şu anki durumun uyumsuzluğu stresin kaynakları arasında gösterilebilir (Tınaz, 2005: 40).

1.1.1. Örgüt Dışı Stres Kaynakları

Çalışanların planlarının, çevrenin baskısıyla şekillendirmek zorunda kalmaları strese neden olmaktadır. Dış çevre, siyasal etkenler, ekonomik durum, kültürel farklılıklar, teknolojik gelişim ve bilinmezlikler stres kaynağı olmakla birlikte bireylerin stres yaşamalarına sebep olmaktadır (Gençay, 2007: 772).

1.1.2. Örgütsel Stres Kaynakları

Durna (2006), örgüte yönelik stres kaynaklarını şu şekilde bildirmektedir:

Gelecek beklentisi, iş ve görev beklentisi, rol çatışmaları ve belirsizliği, çalışanların birbirlerinden beklentileri (Durna, 2006: 323-324).

Okutan ve Tengilimoğlu ise çalışma ortamı ve geleceğe yönelik işle ilgili planlamaların örgütsel stres kaynaklarını oluşturduğunu belirtmektedir (Okutan ve Tengilimoğlu, 2002: 5-7).

İş yerinde geri bildirimin, iletişimin ve bilginin yetersiz olması strese sebep olmaktadır. Örgütlerde oluşan stresin kaynaklarının tam anlamıyla tespit edilebilmesi, tespit aşamasından sonra gereken önlemlerin alınıp, yeniden oluşumunun engellenmesi, örgütsel başarının kalıcı olmasını sağlamaktadır (Akgemci, 2001: 306).

Kurumların uyguladığı politikaların amacı çalışanların performansını, tatminini ve verimliliğini artırmaktır. Fakat bazı politikaların amacına uygun olmadığı ve strese sebep olduğu bilinmektedir. Gerçekçi olmayan beklentilerin oluşması, adaletsiz ücret dağılımı ve katı kuralların olması strese yol açmaktadır. Ayrıca bu durumlar çalışanlar arasında çatışmalara neden olabilmektedir. Örgütsel yapıda unvan açısından yükselme imkânının kısıtlı olması, diğer bir ifade ile kariyer sorunları ve koordinasyon eksikliğinin olması stresi beraberinde getirmektedir. Çalışma ortamının ferah ve huzur verici olması gerekmektedir. Ortamın rahatsız edici olması iş tatminsizliğine ve strese neden olmaktadır (Budak ve Budak, 2016: 323).

Örgütsel kültür, strese sebep olan faktörlerden birisidir. Kendisine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirmede zorlanan çalışanlar ile yetersiz olduğunun farkına varamayanlar örgüt içinde çatışmalara sebep olmaktadır. Bu durum örgüt kültürüne zarar vermekte ve gerilime sebep olmaktadır. Bu nedenle örgütün değerlerinin iyi bilinmesi, bireylerin kendi görev ve sorumluluklarını örgüt kültürüyle birleştirebilmeleri gerekir. Çalışanları doğrudan ilgilendiren durumlar, ayrıca çalışanların düşüncesine başvurulmaması da stres yaratan bir unsur olabilmektedir (Aytaç, 2002: 3).

Örgütsel yapı içerisinde yöneticilerin olumsuz tavırları da strese sebep olan önemli bir unsurdur. Ayrıca çalışanların alınan kararlara katılamaması da stresin ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Örgüt içerisindeki rollerin belirsiz olması, strese sebep olmaktadır. Çalışanların, örgüt içerisinde rolünü kavrayamaması, rol belirsizliğine yol açmaktadır. Çalışanların iş yerinde nasıl davranacaklarını bilmemeleri strese sebep olmaktadır. Ayrıca bireylerin performansının değerlendirilmesine ilişkin, bilgi paylaşımının olmaması da örgüt içerisinde önemli bir stresördür (Şimşek vd., 2014: 271).

1.1.3. Bireysel Stres Kaynakları

Fizyolojik ve psikolojik iyi oluşu ve örgüt içi performansı olumsuz etkileyen sorunların temelinde stres bulunmaktadır. Dış kaynakların stresi etkilemesi önemli bir gerçektir fakat stresin esas kaynağı bireyin kendisiyle ilgilidir. Cinsiyet, medeni durum, ekonomik durum ve tecrübe gibi değişkenler stresin temel kaynağını oluşturabilmektedir. Ayrıca bireyin kişilik özellikleri, duygusal ve bedensel yapısı, aile ilişkileri, beklentileri, sosyal yaşamı ve alışkanlıkları da önemli stres kaynaklarındandır (Eren, 2014: 294-295). Bireysel stres kaynakları cinsiyet ve yaş ve aile) olarak açıklanmıştır. Bireysel stres kaynakları bireyin kendisiyle ilgilidir.

1.2. İş Stresinin Sonuçları

İş stresinin örgüt içerisindeki sonuçları şu şekilde ifade edilmektedir:

Verimin düşmesi, işe gitmeme ya da geç gitme durumlarının oluşması, sağlık için harcanan ücretin artması, tazminat taleplerinde artış olması, hırsızlık, örgüte zarar verme düşüncesinin artması (Ekici, 2006: 40).

Stres, örgüt içerisinde önemli maddi kayıplara sebep olabilmektedir. Stresli bireyler, bazı durumlarda oldukça yaratıcı ve verimli olabilir. Stres düzeyi yükseldiğinde ise verim yerini verimsizliğe bırakmakta ve bireyler uyumsuz olabilmektedir (Kırel, 1991: 133). Bireyler yaşadıkları stresi azaltmak ya da ortadan kaldırmak için, bazı durumlarda ortamdan uzaklaşmaktadırlar. İşe gitmemek, bazı bireyler için çözüm yolu olabilmektedir.

Yapılan bir araştırmada, iş gücü devrinin istifa, işten ayrılma ve emekliliğe bağlı olduğu tespit edilmiştir. Stres, iş gücü devri için önemli bir etkendir (Ertekin, 1993: 29). İş yerindeki kazaların en önemli sebeplerinden birisi çalışanların dikkatsiz davranışlarıdır. Stres, direkt iş kazasına sebep olmasa da stresin iş kazalarıyla dolaylı yoldan ilişkili olduğu bildirilmektedir. Stresi oluşturan birçok faktör bulunmaktadır. Kişilik özelliklerinin stresi etkilediği düşünülmektedir. Araştırmanın bir sonraki bölümünde kişiliğe ilişkin kuramsal bilgiler yer almaktadır.

2. BULGULAR VE YORUM

2.1. Ortaokul Öğretmenlerini Eğitim Sürecinde Kendilerini Etkileyen Stres Kaynaklarının Sebepleri

Kendileriyle yapılan mülakatta, ortaokul öğretmenlerine ilk olarak sunmuş oldukları eğitim sürecinde kendilerini olumsuz etkileyen stres kaynaklarının neler olduğu konusunda soru sorulmuştur... Öğretmenlerin kendilerini eğitim sürecinde etkileyen stres kaynaklarına ilişkin bu soruya verdikleri cevaplar gruplandırılarak Tablo 4.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Ortaokul Öğretmenlerini Eğitim Sürecinde Etkileyen Stres Kaynaklarının Sebepleri

Seviye	Görüşler	Frekans
Düşük Seviyeli Ortaokul	Okulun Fiziki Koşullarının Yetersiz Olması	2
	Velilerin İlgisiz Olması	1
	Türkçeyi İyi Konuşamayan Suriyeli Öğrencilerin Olması	1
Orta Seviyeli Orta Okul	Öğrencilerin Derse Hazırlıksız Gelmeleri	3
	Velilerin İlgisiz Olması	1
Yüksek Seviyeli Orta Okul	Öğrencilerin Derse Hazırlıksız Gelmeleri	2
	Verilen Emeğin Karşılığını Alamamak	2

Katılımcıların verdikleri cevaplara bakıldığında öğrencilerin derse hazırlıksız gelmelerinin ve veli ilgisizliğinin stres kaynağındaki en büyük sebep olduğunu göstermektedir.

Tablo incelendiğinde mülakata katılan düşük seviyedeki ortaokul öğretmenlerin çoğunluğu (2 kişi), kendilerinde oluşan stres sebebini okulun fiziki koşullarının yetersiz olmasına bağlamıştır. Okuldaki elektrik, su gibi kesintilerinin eğitimi olumsuz etkilediklerini ve bu sırada çeşitli stresler yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Düşük seviyedeki ortaokuldaki katılımcı öğretmenlerin Tablo 1 de dile getirdiği bir başka husus ise velilerin ilgisiz (1 kişi) olmasıdır. Velilerin eğitimin önemine ve çocukların gelişimine yeterince önem vermeyerek özellikle ödev konusunda yardımcı olmamaları öğretmenlerin stres kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Katılımcı diğer bir öğretmen ise Türkçeyi iyi konuşamayan Suriye uyruklu öğrencilerin öğrenme zorluğu çekmesinin (1 kişi) kendilerini zorladığını belirtmişlerdir. Sınıftaki diğer öğrencilerin de ilerleyişlerini de olumsuz yönde etkilediklerinden dolayı Suriyeli öğrenciler stres kaynağı oluşturmaktadırlar.

Tablo 1' de bulunan mülakata katılan orta seviyedeki ortaokul öğretmenlerinin cevaplarına bakıldığında ise çoğunluğunun (3 kişi) kendilerinde oluşan stres sebebinin öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri ve ödevleri yapmaları konusunda problem yaşadıkları görülmüştür.

Orta seviyedeki ortaokul öğretmenlerinin cevaplarına bakıldığında bir diğer stres faktörünün de velilerin çocuklarının eğitimleri konusunda ilgisiz olmaları (1 kişi) görülmektedir. Öğretmenler, velilerin yeterli ilgiyi göstermeyerek çocuklarının gelişim süreçlerini takip etmediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 1' de bulunan mülakata katılan yüksek seviyedeki ortaokul öğretmenlerinin cevaplarına bakıldığında ise çoğunluğunun (2 kişi) kendilerinde oluşan stres sebebinin öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri istenilen araştırmaların yapılmadığı şeklindedir.

Yüksek seviyedeki ortaokul öğretmenlerinin cevaplarına bakıldığında bir diğer stres faktörünün kaynağı, öğretmenlerin verdikleri emeklere karşılık alamamaları (2 kişi) olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerle ilgilendiklerini ancak öğrenciler tarafından geri dönüşlerin yeterli olmadığını ifade etmek yerindedir.

Yukarıda gösterilen veriler ve yorumlar neticesinde her üç seviyedeki ortaokulda hizmet veren öğretmenleri olumsuz etkileyerek stres sebebi oluşturan etmenlerin en başında öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri ve velilerin eğitime yeteri kadar değer vermemeleri sonucu çocukları ile ilgilenmemeleri gelmektedir. Bu durumu seviyesi düşük okullardaki fiziki koşul yetersizliği takip etmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin kırsal kesimden gelerek tüm öğrencilerin yeteri kadar bilgi seviyesine sahip olmamaları gelmektedir.

2.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Derse Hazırlık Sürecinde Stres Yaşama Durumu

Kendileriyle yapılan mülakatta öğretmenlerin derse hazırlık sürecinde yaşadıkları strese ilişkin soru sorulmuştur. Öğretmenlerin tümü 'derse hazırlanırken herhangi bir stres yaşamıyorum ' şeklinde cevap vermişlerdir. Kaynak ya da materyal hazırlarken bir sorun yaşamadıklarını belirten öğretmenler, rahat bir hazırlık süreci olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumu DKÖ2 (şekil 3.1. : düşük seviye ortaokul 2 numaralı kadın öğretmen) şu şekilde ifade etmiştir;

''Genellikle hazırlıklarımı evde yapıp gelmeye çalıştığım için stres yaşamıyorum. Acil durumlar karşısında eğer herhangi bir hazırlığım yoksa o anlar stresli olabiliyor.'' (DKÖ2)

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplara bakıldığında ders öncesinde hazırlık döneminde herhangi bir sıkıntı yaşamadıkları için stres içeren bir unsur olmadığını söylemektedirler.

2.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Yaşadıkları Stresin Öğrencilere Yansıma Durumu

Kendileriyle yapılan mülakatta öğretmenlerin yaşamış oldukları stresi derslerinde öğrencilere yansıtma durumları sorulmuştur. Yaşamış oldukları gerginliği öğrencilere ders esnasında olumsuz şekilde yansıtma durumları öğrenilmek adına sorulan bu soruya katılımcıların hepsi 'stresimi

öğrencilere yansıtmıyorum' şeklinde cevap vermişlerdir. Bu durumu YEÖ1 (yüksek seviyeli ortaokul 1 numaralı erkek öğretmen) şu şekilde ifade etmiştir;

''Öğrencilere yansımadığı kanaatindeyim. Ders sürecinde konuları anlayana kadar tekrar ediyorum. Konu bitiminde tekrarlar yaparak konunun ne kadar anlaşıldığını kontrol ediyorum. Elimden geldiğince öğrencilerde stres olmaması için gayret ediyorum.'' (YEÖ1)

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplarda öğretmenler yaşadıkları sıkıntı ve stresi öğrencilerine yansıtmamak için elinden geleni yaptıkları ve olumsuz hiçbir durumu öğrencilerine yansıtmadıkları görülmüştür.

2.4. Ortaokul Öğretmenlerinin Ders Süresince Stres Yaşama Durumları

Kendileriyle yapılan mülakatta, öğretmenlerin ders anlatımları sırasında karşılaştıkları durumlar karşısında stres yaşamaları ile ilgili soru sorulmuştur. Öğretmenlerin derslerini anlatırken yaşadıkları stres durumlarıyla ile ilgili soruya verdikleri cevaplar Tablo 4.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Ders Süresince Stres Yaşama Durumları

Seviye	Görüşler	Frekans
Düşük Seviyeli Orta Okul	Öğrenci Derse İlgisiz Olunca	3
	Derste Disiplini Sağlayamadığım Zaman	1
Orta Seviyeli Orta Okul	Öğrenci Derse İlgisiz Olunca	2
	Stres Yaşamıyorum	2
Yüksek Seviyeli Orta Okul	Öğrenci Derse İlgisiz Olunca	3
	Stres Yaşamıyorum	1

Tablo 4 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin çoğunluğunun derste stres yaşamasının sebebinin öğrencilerin derse olan ilgisizliğinden kaynaklanmakta olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ders anlatımı sırasında stres yaşamayan öğretmenlerin sayısı da çoğunluktadır.

Tablo 4' de düşük seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin bu soruya verdiği cevapta çoğunluğun (3 kişi) öğrencilerin derse ilgisiz olunca stres yaşadıklarını görmekteyiz. Öğretmenler, anlatılan konunun öğrenciler tarafından dinlenilmediği ve yöneltşlen sorulara cevap alınamadığı durumlarda strese girdiklerini söylemektedirler.

Düşük seviyeli okuldaki diğer öğretmen ise (1 kişi) derste disiplin sağlayamadığı zaman stres yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 4' de orta seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin bu soruya verdiği cevapta çoğunluğun (2 kişi) öğrenci derse ilgisiz oldukları zaman stres yaşadıkları belirtilmiştir.

Orta seviyeli okulda diğer öğretmen ise (1 kişi) ders anlatırken herhangi bir stres yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 4' de yüksek seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenleri bu soruya verdikleri cevapta ise (2 kişi) öğrencinin derse ilgisiz olduğu durumda stres yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplarda derslerini anlatırken yaşadıkları stresin başında dersi dinlemeyen öğrencilerin durumu oluşturmaktadır. Bununla birlikte ders anlatımı sırasında herhangi bir stres yaşamayan öğretmenler de çoğunluktadır.

2.5. Ortaokul Öğretmenlerinin Sınav Dönemlerinde Stres Yaşama Durumları

Kendileriyle yapılan mülakatta öğretmenlerin sınav zamanlarında stres yaşama durumlarına ilişkin sorulan bu soruda, sınav dönemlerinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunların öğrenilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerin sınav dönemlerinde yaşadıkları stres durumlarıyla ile ilgili soruya verdikleri cevaplar Tablo 5.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Sınav Dönemlerinde Stres Yaşama Durumları

Seviye	Görüşler	Frekans
Düşük Seviyeli Orta Okul	Öğrenci Sorulan Soruyu Anlamayınca	3
	Sınıf Geçme Kaygısı Olmadığından Ders Çalışmama Durumunda	1
Orta Seviyeli Orta Okul	Stres Yaşamıyorum	3
	Öğrenci Sorulan Soruyu Anlamayınca	1
Yüksek Seviyeli Orta Okul	Stres Yaşamıyorum	4

Tablo 5 incelendiğinde mülakata katılan ortaokul öğretmenlerinin çoğunluğunun stres yaşamadıkları görülmektedir. Bununla birlikte öğrenci sınava hazırlanmadan gelince ve sorulan sorular anlaşılmayınca stres yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 5' de düşük seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin bu soruya verdiği cevapta (3 kişi) öğrencilerin sınavda sorulan soruları anlamadıkları zaman stres yaşadıkları belirtilmiştir.

Tablo 5' de orta seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenleri bu soruya verdiği cevapta (3 kişi) sınav zamanı herhangi bir stres yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Orta seviyeli okulda diğer öğretmen ise (1 kişi) öğrencinin sorulan soruyu anlamadığı zaman stres yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 5' de yüksek seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin tamamı sınav zamanı stres yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda sınav zamanı genel olarak öğretmenlerin stres yaşamadıkları, bir kısmının da sorulan soruların sınav anında anlaşılamamasından dolayı stres yaşadıkları görülmektedir.

2.6. Ortaokul Öğretmenlerinin Yöneticilerin Tutumlarından Dolayı Stres Yaşama Durumları

Kendileriyle yapılan mülakatta öğretmenlere okullarındaki yöneticilerin olumsuz tutumlarından dolayı stres ve sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Bu sorunun sorulması ile öğrenilmek istenen okul yöneticilerinin, öğretmenler üzerindeki doğru yönetim şeklinin uygulayabiliyor olmalarını öğrenmektir. Öğretmenlerin yöneticilerin tutumlarından dolayı stres yaşama durumlarıyla ile ilgili soruya verdikleri cevaplar Tablo 6.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Ortaokul Öğretmenlerinin Yöneticilerin Tutumlarından Dolayı Stres Yaşama Durumları

Seviye	Görüşler	Frekans
Düşük Seviyeli Orta Okul	Ara Sıra Yaşıyorum	2
	Herhangi Bir Sorun Yaşamıyorum	2
Orta Seviyeli Orta Okul	Ara Sıra Yaşıyorum	3
	Herhangi Bir Sorun Yaşamıyorum	1
Yüksek Seviyeli Orta Okul	Herhangi Bir Sorun Yaşamıyorum	4

Tablo 6 incelendiğinde mülakata katılan ortaokul öğretmenlerinin bir kısmı okul yöneticilerinin tutumlarından dolayı stres yaşarken, diğer kısmı ise herhangi bir stres durumu oluşmadığını söylemişlerdir. Ara ara stres oluşturan olaylarla karşılaşan öğretmenler genel anlamda olumlu davranışlarla karşılaştıklarını söylemişlerdir.

Tablo 6' da düşük ve orta seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin bu soruya verdiği cevapta (5 kişi) okullarındaki yöneticilerin tutum ve davranışlarından dolayı ara sıra stres yaşadıklarını belirtmişlerdir

Tablo 6' da düşük, orta ve yüksek seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin bu soruya verdiği cevapta (7 kişi) okullarındaki yöneticilerin tutum ve davranışlarından dolayı herhangi bir stres yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin yukarıda vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde ortaokul öğretmenlerinin yöneticilerinin tutum ve davranışlarından dolayı çoğunluğunun herhangi bir sorun yaşamadığı görülmektedir. Bununla birlikte ara sıra da olsa problem yaşayan öğretmenler de mevcuttur.

2.7. Ortaokul Öğretmenlerinin Okullarındaki Fiziki Mekânların Durumundan Dolayı Stres Yaşama Durumları

Yapılan mülakatta öğretmenlere okullarında bulunan mekânların fiziki koşulları ve mevcut durumları ile ilgili stres yaşayıp yaşamadıklarına ve bu stres koşullarının neler olduğuna dair soru yönlendirilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Ortaokul Öğretmenlerinin Okullarındaki Fiziki Mekânların Durumundan Dolayı Stres Yaşama Durumları

Seviye	Görüşler	Frekans
Düşük Seviyeli Orta Okul	Köyde Elektrik Ve Suyun Sürekli Gitmesi	3
	Okulun Yeterli Donanıma Sahip Olmaması	1
Orta Seviyeli Orta Okul	Okulun Temizliğinin Yapılmaması	3
	Stres Yaşamıyorum	1
	Stres Yaşamıyorum	4

Tablo 7 incelendiğinde mülakata katılan ortaokul öğretmenlerinin, kırsal kesimde yaşayanlarının köy ortamının imkân eksikliklerinden dolayı elektrik ve suyun sürekli kesilmesi sebebi ile eğitim ve öğretim sırasında sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte okulun yeterli donanıma sahip olmayıp laboratuvar ya da kütüphane gibi sınıfların olmaması da stres sebebidir. Diğer bir yandan eleman yetersizliğinden dolayı okullarının temizlenemediğini söyleyen orta sevideki okulda çalışan öğretmenlerin yanında problem yaşamayan öğretmenlerimizin de bulunduğunu görmekteyiz.

Tablo 7' de düşük seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (3 kişi) köyde olmaları sebebi ile elektrik ve sularının sürekli kesilmesinden dolayı stres yaşadıklarını söylemişlerdir.

Düşük seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmeninin (1 kişi) köyde olmaları sebebi ile okullarının yeterli donanıma sahip olmamasından dolayı stres yaşadığını söylemiştir.

Tablo 7' de orta seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (2 kişi) eleman yetersizliğinden dolayı okullarında temizliğinin yapılmadığı sebebi ile stres yaşadıklarını söylemişlerdir.

Orta ve yüksek seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (5 kişi) bir kısmı da okullarının fiziki koşullarından dolayı herhangi bir stres yaşamadıklarını söylemişlerdir.

Verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin genellikle elektrik ve su kesintilerinden ve okuldaki laboratuvar ya da kütüphane gibi sınıfların olmayışından dolayı stres yaşadıkları görülmektedir.

2.8. Ortaokul Öğretmenlerinin Meslektaşlarından Dolayı Stres Yaşama Durumları

Yapılan mülakatta öğretmenlere, okullarında beraber çalıştıkları meslektaşları ile aralarında yaşanan olumsuz durumlardan dolayı stres yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Bu soruya her üç seviyedeki okullarda bulunan öğretmenlerimizin hepsi 'hayır sorun yaşamıyorum' şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplardan anlaşıldığı üzere her üç seviyedeki okullarda bulunan öğretmenlerin hepsinin sorun yaşamadıkları için stresli bir durum oluşmadığını görmekteyiz.

2.9. Ortaokul Öğretmenlerinin Öğrencilerden Dolayı Stres Yaşama Durumları

Yapılan mülakatta öğretmenlere, öğrencilerinin hal ve hareketlerinden dolayı stres yaşama durumları sorulmuştur. Bu soruya verilen cevap öğrencilerin içerisinde bulundukları sorunlu durumların saptanmasında bize bilgi vermektedir. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Ortaokul Öğretmenlerinin Öğrencilerinden Dolayı Stres Yaşama Durumları

Seviye	Görüşler	Frekans
Düşük Seviyeli Orta Okul	Ailelerin Yeterli Kişilik Eğitimi Vermemesi	3
	Türkçeyi Bilmeyen Suriyeli Öğrencilerin Olması	1
Orta Seviyeli Orta Okul	Öğrencilerin Geleceğe Dair Hedeflerinin Olmaması	2
	Ailelerin Yeterli Kişilik Eğitimi Vermemesi	2
Yüksek Seviyeli Orta Okul	Ailelerin Yeterli Ahlaki Eğitimi Vermemesi	2
	Anlatılan Konuyu Anlamayan Öğrenciler	2

Tablo 8 incelendiğinde mülakata katılan ortaokul öğretmenlerinin çoğunlukla ailelerin çocuklarına yeterli terbiye ve ahlaki değerleri vermediklerinden dolayı stres ve sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin geleceğe dair bir hedeflerinin olmamasından dolayı derse olan ilgisizlikleri ve anlatılan konuları anlamamaları da diğer stres faktörleri arasında yer alır.

Tablo 8' de düşük, orta ve yüksek seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (7 kişi) ailelerin çocuklarına ahlaki değerleri, yeterli düzeyde vermemelerinden dolayı stres yaşadıklarını söylemişlerdir.

Tablo 8' de orta seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (2 kişi) sınıfındaki öğrencilerin geleceğe dair hedeflerinin olmamasından dolayı derse ilgisiz olmaları sebebi ile stres yaşadıklarını söylemiştir.

Tablo 8' de yüksek seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (2 kişi) sınıfındaki öğrencilerin anlattıkları konuları anlamamaları sebebi ile stres yaşadıklarını söylemiştir.

Mülakata katılan öğretmenlerin çoğunluğunun, ailelerin çocuklarına yeterince terbiye ve ahlaki açıdan eğitim vermemiş olmasından dolayı stres yaşadıkları görülmüştür. Saygısız öğrencilerin tutumları, öğretmenler açısından stres kaynağını oluşturmaktadır.

2.10. Ortaokul Öğretmenlerinin Stresle Başa Çıkabilmek İçin Okul Yöneticilerden Beklentileri

Yapılan mülakatta öğretmenlere, okullarında bulunan yöneticilerinden yaşadıkları stres faktörleri ile başa çıkabilmeleri açısından beklentileri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları cevaplar Tablo 9.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Ortaokul Öğretmenlerinin Stresle Başa Çıkabilmek İçin Okul Yöneticilerinden Beklentileri

Seviye	Görüşler	Frekans
Düşük Seviyeli Orta Okul	Demokratik Ortam Oluşturmaları	2
	Sorunlar Karşısında Gereken Yardımın Yapılması	2
Orta Seviyeli Orta Okul	Sorunlar Karşısında Gereken Yardımın Yapılması	3
	Stresli Durumlarda Anlayışlı Yaklaşım	1
Yüksek Seviyeli Orta Okul	Stresli Durumlarda Anlayışlı Yaklaşım	4

Tablo 9 incelendiğinde mülakata katılan ortaokul öğretmenlerinin genelinin, sorunlarla karşılaşıp stresli oldukları zamanlarda okul yöneticilerinin onlara anlayışlı yaklaşması ve sorunlar karşısında kendilerine gerekli olan yardımı göstererek sorun çözücü olmalarını istediklerini görmekteyiz.

Tablo 9' da düşük seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (2 kişi) okul yöneticilerinden gerekli demokratik ortamı oluşturmaları istenmektedir. Bu durumu DKÖ2 şu şekilde ifade etmiştir;

"Yönetmek ve idare etmek farklı şeylerdir. Bir okul müdürü ve yardımcısı olarak bu iki özelliği bünyenizde bulundurmak erdemdir. Okulda çalışan herkese karşı demokratik bir yaklaşım sergilemelidirler'' (DKÖ2)

Tablo 9' da düşük ve orta seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (5 kişi) okul yöneticilerinden oluşan sorunlar karşısında kendilerine gerekli olan yardımı yapmaları istenmektedir. Bu durumu DKÖ2 şu şekilde ifade etmiştir;

Hepimiz gün içerisinde birçok sorunla uğraşıyoruz. Böyle zamanlarda yapıcı olmak anlayış göstermek lazım. Okul yöneticisi bunu yaparsa eminim ki öğretmende okul için elinden geleni yapacaktır. Huzurlu olunmayan yerde kim kalmak ister ki ?'' (DKÖ2)

Tablo 9' da orta ve yüksek seviyedeki okulda çalışan ortaokul öğretmenlerinin (5 kişi) okul yöneticilerinden kendilerinin stresli oldukları zamanlarda kendilerine anlayışlı şekilde davranmalarını istemektedirler. Bu durumu YEÖ2 şu şekilde ifade etmiştir;

"Stresle başa çıkabilmek için ilk başvuracağımız yer okul yöneticisi olduğu için anlayışlı bir şekilde yaklaşması ve çözüm odaklı olması en başta beklenilen davranışlardır. Bir sorunumuz olduğunda bunu çekinmeden iletebilmemiz için o güven duygusunun verilmesi de gayet önemli.'' (YEÖ2)

Öğretmelerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda, meydana gelen sorunlar karşısında başvurdukları okul yöneticilerinden sorun çözücü davranışlar sergilemelerini, anlayışlı ve demokratik bir yönetim uygulamalarını istemektedirler.

3. SONUÇ

Okullarının fiziki koşulları ve bulundukları bölgenin coğrafi ve kültürel şartlarına bağlı olarak düşük, orta ve gelişmiş olarak üç seviyede incelenen ortaokullarda yaşadıkları stres oluşturan faktörler ve yöneticilerin bu konulardaki tutumlarını öğrenebilmek amacıyla sorulan sorulara verilen cevaplarda öğretmenlerin birtakım sorunlar yaşadığı görülmüştür.

Kırsal kesimde yaşayan düşük seviyedeki okulda görev yapan öğretmenlerin, yaşamış oldukları sıkıntıların başında okullarının kırsal kesimde olmasından dolayı okulun bakımsızlığı,

elektrik ve su kesintileri gibi konularda problem yaşadıkları görülmektedir. Bununla birlikte kendilerini strese sokan bir diğer faktörün de ailelerin yeterli eğitim düzeyine sahip olmadıkları için eğitim ve öğretime gereken önemi vermeyerek çocukları ile ilgilenemedikleridir. Bu durum sonucunda, bütün sorumluluk ve yük öğretmene yansımaktadır. Yine ailelerin çocuklarına gereken terbiye ve ahlaki eğitimi vermemiş olmamaları da stres faktörlerini oluşturmaktadır.

Orta seviyeli okulda ise yine öğretmenler, laboratuvar ve kütüphane gibi öğretime katkı sağlayacak ve yardımda bulunacak unsurların olmamasından dolayı stres yaşamaktadırlar. Bununla birlikte onlar da ailelerin çocuklarına yeterli ilgiyi göstermelerini istemektedirler. Eğitim ve öğretime gereken ilginin olmamasından dolayı öğrencilerin hedeflerinin olmaması kendilerini strese sokan bir diğer etmendir.

Yüksek seviyeli okuldaki öğretmenler de öğrencilerin bilinçli ve hedef sahibi olmalarını istemekte, öğretilen konulara gereken ilgiyi göstererek başarılı olmalarını istemektedirler.

Her üç seviyedeki okullarda bulunan öğretmenlerin cevaplarına bakıldığında meslektaşlarıyla herhangi bir problem yaşamadıklarını, derse hazırlanma sürecinde ve yaşadıkları stresi öğrencilere yansıtma konusunda herhangi bir olumsuz durum yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Okul yöneticilerinin kendilerine gereken yardımı gösterdiklerini belirten öğretmenler, idarecilerden biraz daha demokratik yaklaşım sergileyerek oluşan sorunlara doğru ve yerinde çözümler bulmalarını istemektedirler. Yapılan bu çalışmada verilmiş olan cevaplara bakıldığında öğretmenlerin eğitim ve öğretim devamlılığı için ellerinden gelen gayreti gösterdiği bununla birlikte ailelerin eğitime verecekleri önemin artması sonucu daha bilinçli ve saygılı çocuklar yetiştirmeleri ile birlikte eğitimde daha fazla yol kat edilerek kendileri üzerinde oluşan stresin azalacağı görülmektedir.

Bu süreçte okul yöneticilerinin öğretmenlere her türlü destek ve yardımı göstererek oluşan problemler karşısında çözüm önerileri sunmaları öğretmenlerin stres faktörlerini azaltacaktı

KAYNAKÇA

Akgemci, T. (2001). Örgütlerde stres ve yönetimi. *Konya Selçuk Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Dergisi*, 15(1-2), 301-309.

Aytaç, S. (2002). *İş stresini azaltmada zaman yönetiminin önemi*. İstanbul: Ekonomi Yayınları

Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (2015). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Budak, G. & Budak, G. (2016). İşletme yönetimi. (8.Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Cam, E. (2004). Çalışma yaşamında stres ve kamu kesiminde kadın çalışanlar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-10.

Demiral, Y. (2004). Çalışma yaşamında psikososyal etmenler. *Meslek Sağlık ve Güvenlik Dergisi* 20, 22-26.

Durna, U. (2006). Üniversite öğrencilerinin stres düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 319-343.

Ekinci, H. ve Ekici, S. (2003). İşletmelerde örgütsel stres yönetim stratejisi olarak sosyal desteğin rolüne ilişkin görgül bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(1), 109-120.

Eren, E. (2014). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. (9.Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Ertekin, Y. (1993). *Stres ve yönetim*. Ankara: TODAİE Yayınları.

Gençay, A.Ö. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki tükenmişliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 765-780

Gümüştekin, E. ve Öztemiz, A.B. (2004). Örgütlerde stresin verimlilik ve performansla etkileşimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 271- 288.

Kırel, Ç. (1991). Örgütlerde stres kaynaklarının çalışan kadınlar üzerindeki etkileri ve Eskişehir bölgesinde bir uygulama çalışması. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

Koo, J. & Kim, H. (2006). The factor affecting job stress and psychosocial wellbeing of prison officers. *International Congress Series*, 1294, 175-178.

Okutan, M. ve Tengilimoğlu, D. (2002). İş ortamında stres ve stresle başa çıkma yöntemleri. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4, 15-42.

Özdevecioğlu, M. (2003). Algılanan örgütsel destek ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 18(2), 113-130.

Pehlivan, İ. (2002). *İş yaşamında stres*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Tınaz, P. (2005). Çalışma yaşamından örnek olaylar. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Turunç, Ö. ve Çelik, M. (2010). Çalışanların algıladıkları örgütsel destek ve iş stresinin örgütsel özdeşleşme ve iş performansına etkisi. *Yönetim ve Ekonomi*, 17(2), 184-206.